

Faktablad för att bedöma indikator till miljökvalitetsnorm enligt 19 § havsmiljöförordningen

C.1.1 Nyintroduktion av främmande arter

Blåskrabba (*Hemigrapsus sanguineus*). Även kallad asiatisk strandkrabba. Främmande, invasiv art. Foto: Anders Salesjö/Havs- och vattenmyndigheten

Havsmiljödirektivet syftar till nå god miljöstatus i EU:s havsområden, det vill säga att biologisk mångfald bevaras och ekosystemen hålls friska och fria från föroreningar, samtidigt som ett hållbart nyttjande möjliggörs genom att en ekosystembaserad metod för förvaltning av mänskliga aktiviteter tillämpas.

En del av den nationella förvaltningen består av att enligt 19 § havsmiljöförordningen fastställa miljökvalitetsnormer med indikatorer som ska innebära att god miljöstatus kan nås. Indikatorerna, med sina målvärden, används för att bedöma om miljökvalitetsnormerna följs. Denna bedömning är i sin tur ett underlag i framtagandet av åtgärdsprogram, men är även ett verktyg för att avgöra om tillståndet i miljön närmar sig god miljöstatus.

Som underlag för bedömningen, och som ett komplement till beskrivningen av indikatorerna i föreskrifterna, publicerar Havs- och vattenmyndigheten faktablad som mera i detalj beskriver indikatorn vad gäller metoder och bedömning. Det kan finnas mer än en indikator till varje miljökvalitetsnorm. Miljökvalitetsnormerna och indikatorerna ingår i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön, vilka uppdateras minst vart sjätte år.

Version: Nr. 2.0

Publiceringsdatum: 2025-04-24

Ändringsdatum: ÅÅÅÅ-MM-DD

Inledning

Främmande arter kännetecknas av att de spridits av människan till ett område där de inte tidigare förekommit. Invasiva främmande arter kan orsaka skada på ekosystem, människans hälsa eller ekonomi. Antalet främmande arter i Sveriges havsmiljöer har, liksom i övriga världen, ökat markant de senaste årtiondena, från två nya arter i svenska vatten mellan åren 1900–1910 till minst 24 arter 2000–2010. Eftersom det inte går att förutspå vilka främmande arter som kommer att bli invasiva bör man anta försiktighetsåtgärder för att förhindra all introduktion av främmande arter.

Indikatorn C.1.1 *Nyintroduktion av främmande arter*, baseras på indikatorn 2.1A i HVMFS 2012:18, Bilaga 2, som tagits fram i regional samordning inom både Helcom och Oskar. Med nyintroduktion avses den första kända upptäckt i ett definierat område. En nyintroduktion kan sedan följas av upprepade introduktioner. Indikatorn C.1.1 bedömer hur många nya introducerade arter som har upptäckts i Östersjön och Västerhavet. Den är därmed ett mått på hur framgångsrika förvaltningsåtgärderna är för att förhindra nyintroduktion till svenska vatten. Nya fynd av främmande arter ger också information om s.k. *hot-spots* för introduktioner. Med hjälp av informationen om *hot-spots* kan arternas spridningsvägar hittas och lämpliga åtgärder identifieras.

Miljökvalitetsnorm

Indikatorn C.1.1 *Nyintroduktion av främmande arter* ligger till grund för bedömning av miljökvalitetsnormen C.1¹ enligt HVMFS 2012:18.

Metod

Övervakning ska ske enligt metodbeskrivningen i övervakningsprogrammen [Främmande arter](#), [Medborgarforskning gällande främmande arter](#) och [Effekter av kylvatten](#).

För att bedöma om målvärdet klaras ska data från övervakningsprogrammen ovan användas. Data ska samlas in från många olika källor. All insamlad data ska därefter läggas in i databasen AquaNIS (Information system on aquatic non-indigenous and cryptogenic species), och kvalitetssäkras. Originalkällan till data ska alltid vara synlig i AquaNIS. Antalet nyintroduktioner per bedömningsområde ska beräknas under bedömningsperioden (6 år).

Detaljerad beskrivning

Främmande arter upptäcks i ovan nämnda övervakningsprogram, men också inom andra övervakningsprogram och inrapporteringar där arter bestäms. Nya fynd läggs in i AquaNIS (Information system on aquatic non-indigenous and cryptogenic species), som är ett informationssystem för främmande och kryptogena² arter i havsområden.

För bedömning av indikatorn hämtas insamlad data ut från AquaNIS och antalet nya introduktioner av främmande arter per sexårsperiod (bedömningsperiod) beräknas, dvs. antalet introduktionstillfällen per geografiskt område under bedömningsperioden.

¹ Miljökvalitetsnorm C.1: Nyintroduktion eller flyttning av främmande arter ska vara på en nivå som inte hindrar att god miljöstatus upprätthålls eller nås.

² Arter för vilka det är oklart om de är främmande eller inhemska.

Havs och Vatten myndigheten

Målvärde

Nollförekomst av nyintroducerade främmande arter per bedömningsområde under bedömningsperioden.

Bakgrund och princip för målvärdet

Enligt försiktighetsprincipen ses en främmande art alltid som potentiellt invasiv, med risk för att orsaka skada på ekosystem, människans hälsa eller ekonomi. När en art väl är etablerad i ett nytt område är åtgärder för att motverka spridning svåra och ofta fruktlösa. Därav ligger fokus för målvärdet i att förhindra introduktionen av nya främmande arter. Rumslig upplösning för bedömningen är per havsbassäng för att det ska vara möjligt att identifiera *hot-spots* för nyintroduktioner.

Bedömningsområde

Samtliga havsbassänger enligt *bilaga 1* Karta 2 i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter [HVMFS 2012:18](#).

Havs och Vatten myndigheten

Referenser

[Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter \(HVMFS 2012:18\) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön.](#)

HaV (2024) *Faktablad för att bedöma god miljöstatus enligt havsmiljöförordningen 2.1A*
Introduktioner av nya främmande arter <https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/havsmiljoforvaltning/bedomningen-av-havsmiljons-tillstand/faktablad-for-indikatorer/god-miljostatus/2.1a-introduktioner-av-nya-frammande-arter.html>